

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΑ ΣΤΟΝ ΑΠΟΚΟΠΟ ΤΟΥ ΜΠΕΡΓΑΔΗ

Τὸ κείμενο τοῦ Ἀπόκοπου, ὅπως μᾶς ἔχει παραδοθεῖ, παρουσιάζει δυσκολίες μεγάλες γιὰ τὴν ἀποκατάστασή του¹. Γι' αὐτὸ στὴ μικρὴ αὐτὴ μελέτη προτίμησα νὰ ἐξετάσω μερικὰ ἐρμηνευτικὰ πιδὸ πολὺ ζητήματα ἀπὸ τὸ σημαντικὸ αὐτὸ ἔργο τῆς κρητικῆς λογοτεχνίας.

12 *ἔτορχα, ὄστε καὶ τζάκισε τὸ σταύρωμα ἡ μέρα.*

Ὁ Legrand γράφει *ἡμέρα*. Τὸν ἀλώβητο τύπο τῆς λέξης τὸν χρησιμοποιεῖ ὁ Μπεργαδῆς (206), ὅπως ὁμοίως στὸ στ. 58, ἔτσι κι' ἐδῶ τὸ ἄρθρο εἶναι ἀπόλυτα ἀναγκαῖο (πρβλ. πιδὸ κάτω τὰ παραδείγματα). Καὶ σὲ ἄλλα χωρία τὸ ἄρθρο χρειάζεται νὰ προστεθεῖ, ἂν καὶ πολλὲς φορὲς στὴν κρητικὴ διάλεκτο ὁ ἀρσενικὸς τύπος δὲν ἀκούγεται, ἔτσι ποὺ συγχωνεύεται μὲ τὸ ἀρχικὸ φωνήεντο τῆς ἀκόλουθης λέξης. Ὁπωσδήποτε, καὶ ἂν ἀκόμα ὁ μελλοντικὸς ἐκδότης ἀποφασίσει νὰ μὴ βάλει τὸ ἄρθρο παντοῦ στὸ κείμενο, ὁ ἐρμηνευτὴς πρέπει νὰ τὸ συνακούσει: 24 *ἦτον τοῦ λιβαδιοῦ <δ> θφαλός*, 86 *ἂν κρατεῖ <δ> οὐρανός*, 92 *<δ> αὐγερινὸς ἀστέρας*, 131 *<δ> οὐρανὸς κρατεῖ*. Πρβλ. 230 *λείποντα <οί> υἱοὶ τους*.

Ἡ ἔκφραση *τσάκισε τὸ σταύρωμα ἡ μέρα* ἀποτελεῖ συμφυρμὸ ἀπὸ δύο λαϊκὲς φράσεις: *ἐτσάκισε (τσακίζει) ἡ μέρα* (πῆρε νὰ νυχτώνει) [πρβλ. *τσάκισε ὁ ἥλιος* (πῆρε νὰ βασιλέψει), *ἡ κάψα* (πέρασε ἡ μεγάλη ζέστη τοῦ μεσημεριοῦ), *τσακίσαν τὰ μεσάνυχτα, τσακίζει (ἀπόλ.)*] + *τὸ σταύρωμα τῆς μέρας* [ἢ *τοῦ μεσημεριοῦ*] (ἀκριβῶς τὸ μεσημερὶ) [πρβλ. *τὸ σταύρωμα τῆς νύχτας* (τὰ μεσάνυχτα), *τοῦ χρόνου* (ἡ ἐπέτειος ἡμέρα)]. Ἡ πρώτη ἔκφραση, ἂν καὶ τὴν ἀγνοεῖ, ὅσο ξέρω, ἡ ἀστικὴ δημοτικὴ², εἶναι, ὅπως φαίνεται ἀπὸ τὸ ἀρχεῖο τοῦ Ἱστορικοῦ Λεξικοῦ τῆς Ἀκαδημίας, γνωστὴ στὸ λαὸ ὅλου σχεδὸν τοῦ ἑλληνικοῦ χώρου (Ἡπ., Μακεδ., Στερ. Ἑλλ., Θεσσαλ., Πελοπόν., Κύπρ., Σκιάθ., Εὐβ., Ζάκυνθ.). Τὸ *σταύρωμα τοῦ μεσημεριοῦ ἢ τῆς ἡμέρας* λέγεται στὴν Κρήτη, *τῆς νύχτας* στὴν Κύθνο, *τοῦ χρόνου* στὴν Κεφαλληνία.

¹) Πρβλ. Λίνου Πολίτη. Παρατηρήσεις στὸν «Ἀπόκοπο» τοῦ Μπεργαδῆ, Προσφορά εἰς Στίλπ. Π. Κυριακίδη, Ἑλληνικά, Παράρτ. 4 (1953) 546κκ.

²) Ἀπὸ λογοτέχνες ποὺ τὴ χρησιμοποιοῦν τὸ ἀρχεῖο τοῦ Λεξικοῦ σημειώνει μόνον τὸ Μωραϊτίδης (Διηγήματα 3, 3 *ἐτσάκιζεν ἡ ἡμέρα*) καὶ τὸν Ξενοπούλο (Ἀναδυομένη 111 *ἄμα τσακίσει ὁ ἥλιος*). Τὴν ἔχει καὶ ὁ Βλαστός στὸ λεξικὸ του 364.

Ἡ σύμφυρση πού ἔχουμε στὸν Ἀπόκοπο δὲν ξέρω ἂν εἶναι λαϊκὴ κι' αὐτὴ ἢ ἀνήκει στὸν ποιητὴ μας: ὥστε *τῶσα τῶσα τὸ σταύρωμα ἢ μέρα*. Τῆ φράση δὲν εἶναι δυνατὸ νὰ τὴ συντάξουμε (τὸ σταύρωμα δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι ἀντικείμενο, γιατί τὸ *τσακίζει* στὴν περίπτωσι αὐτὴ εἶναι ἀμετάβατο) — γι' αὐτὸ καὶ μιλοῦμε γιὰ σύμφυρση —, τὸ νόημα ὅμως εἶναι ἀπόλυτα καθαρὸ: ἔτρεχα ὡς τὴν ὥρα πού πέρασε τὸ μεσημέρι. Ὁ ἀφηγητὴς ἔχει χωρίσει τὴν ἡμέρα σὲ τρία, τὸ πρωί, τὸ μεσημέρι καὶ τὸ δειλινὸ (πρβλ. 11 *πυρρονὸν τοῦ τρέχειν ἤρχισα...*, ὥστε καὶ *τῶσα τῶσα τὸ σταύρωμα ἢ μέρα...*, 15 *λοιπὸν τὸ τρέχειν ἔπαυσα...*, (17) *καὶ ἀγάλι ἀγάλι ἐπήγαινα...* (19) *καὶ πρὸς τὴν δειλὴν ἔσωσα...*).

117 *καὶ τὸ ταχὺ τὴν Κυριακὴν τὴν ὄψιν τοὺς νὰ νίβγουν
καὶ σχολινὰ νὰ βάνουσι, στὴν ἐκκλησιὰν παραίνουν.*

Ἔτσι ὁ βιενναῖος κώδικας καὶ ἡ βενετικὴ ἔκδοσις. Ἡ ὁμοιοκαταληξία ὅμως, κανονικὴ σὲ ὄλο τὸ ἔργο, ἀπαιτεῖ ἓνα ἀπὸ τὰ δύο τελικὰ ρήματα, πού δίνουν νόημα — τὸ μόνο μάλιστα δυνατὸ —, ν' ἀντικατασταθεῖ μ' ἓνα συνώνυμό του. Ἔτσι ὁ Πολίτης* στὴ θέση τοῦ *νίβγουν* ἔβαλε τὸ *πλένουν*, προσθέτοντας τὴν παρατήρησι ὅτι ὁ τύπος *νίβγω* εἶναι στὴν Κρήτη σπάνιος, ἐνῶ τὸ *πλένω* πολὺ συνηθισμένος. Ὡστόσο, καθὼς μὲ πληροφορεῖ ὁ φίλος Μανούσακας, οἱ Κρητικοὶ λένε πάντα *πλένω*, καὶ ὄχι *πλένω*. Ἐπειτα ὑπάρχουν καὶ ἄλλοι λόγοι πού ἐπιβάλλουν, νομίζω, τὴν ἀνάγκη, τὸ λάθος νὰ τὸ ἰδοῦμε στὸ δευτέρω καὶ ὄχι στὸ πρῶτο ρήμα: πρῶτα πρῶτα ὁ τύπος *παραίνω* εἶναι κι' αὐτὸς ἄγνωστος στὴν Κρήτη. Ἐπειτα ἡ πρότασι *στὴν ἐκκλησιὰ παραίνουν*, ὅπως δείχνει τὸ νόημα, εἶναι ἑξαρτημένη ἀπὸ τὴν προηγούμενη, ὄχι ἰσότημὴ της, ὥστε νὰ μπορεῖ νὰ ἐξηγηθεῖ ἡ παράλειψι τοῦ *νά*: νὰ βάζουν σχολινὰ (γιὰ) νὰ πάνε στὴν ἐκκλησία. Καὶ ὄχι μόνο τὸ *νά* εἶναι κατὰ τὴ γνώμη μου ἀναγκαῖο εἶναι καὶ ὁ ἀόριστος (νὰ πάνε, ὄχι: νὰ πηγαίνουν). Γιὰ τοὺς λόγους αὐτοὺς ὑποπτεύομαι πῶς στὴ γραφὴ *παραίνουν* λανθάνει τὸ *νά* + ἓνα δισύλλαβο ρήμα στὴν ὑποταχτικὴ τοῦ ἀορίστου. Προτείνω τὸ *νά φύγουν*, μὲ πολὺ δισταγμὸ, γιατί δὲν ὁμοιοκαταληγεῖ ἀπόλυτα μὲ τὸ *νίβγουν* (ἀνάλογη ἀτέλεια στὴν ὁμοιοκαταληξία π. χ. στὸ 19-20 *μέσην - πεζεύσειν*).

*Αντικατάστασι τῆς λέξεως πού χρησιμοποίησε ὁ ποιητὴς μὲ συνώνυμὴ της ἀπὸ τὸν ἀντιγραφέα βρίσκουμε καὶ σὲ πάπυρο τῆς Σαπφῶς (Pap. Berol. 9722 [= ἀπ. 98 D., στ. 8): *μήνα ἀντὶ σελάνα*, πού ἀπαιτεῖ τὸ μέτρο.

* Ο. π. 555.

125 καὶ ἄν προτιμεύουν γέροντες μικροὶ καὶ κοδεσπότες,
ὡσὼν ἐπροτιμεύοντα ὄντεν ἐζοῦμεν τότες.

Προτιμεύω σημαίνει δείχνω προτίμηση, τιμῶ πάνω ἀπὸ τοὺς ἄλλους. Δέχομαι λοιπὸν τὸ γέροντες ἀντικείμενο — ἴσως μάλιστα ὁ ποιητῆς ἔγραψε γέροντας — καὶ ἐξηγῶ: ἄν μικροὶ καὶ μεγάλοι (κοδεσπότες, δηλ. νοικοκύρηδες, κατ' ἀντίθεση μὲ τοὺς νέους) τιμοῦν τοὺς γέροντες, ὅπως (οἱ γέροντες) τιμόντουσαν τότε ποὺ ζούσαμε ἐμεῖς. Ἡ ἀδήλωτη ἀλλαγὴ τοῦ ὑποκειμένου δείχνει κάποια ἀδεξιότητα—ἄν καὶ ὁ λαϊκὸς λόγος τὴ συνηθίζει—, τὸ νόημα ὅμως δὲν μπορεῖ νὰ παρεξηγηθεῖ. Γιατὶ ἡ μετάβαση ἀπὸ τὸν ἐνεργητικὸ τύπο στὸν παθητικὸ τοῦ ἴδιου ρήματος (*προτιμεύουν* - *ἐπροτιμεύοντα*) ὑποδηλώνει καὶ τὴ μεταβολὴ τοῦ ἀντικειμένου σὲ ὑποκείμενο.

301 Ἦτιον ἀντίθετον σκαμνὶν τῆς βασιλείας τῆς Ρώμης,
καὶ τῆς ἀλαζονείας ἀγγειῶν καὶ τῆς διπλῆς τῆς γνώμης.

Ἡ περιγραφή τῆς πατρίδας τῶν δύο νέων παρουσιάζει τεράστιες δυσκολίες, κριτικὲς καὶ ἐρμηνευτικὲς. Τὸ πρῶτο δίστιχο

291 Ἐμᾶς εἶν' ἡ πατρίδα μας ὅπου ἔναι τὸ λογάρι
ὡς ἀπὸ φύσιν καὶ λουτροῦ ἐγεύγοντα τὸ ψάρι,

εἶναι ἀκατανόητο, τὸ ἴδιο καὶ οἱ φρ. (295) *τοῦ κόσμου τὴν στρατιὰν ἐνίκησεν τὸ πάλιον*, (298) *καὶ ὡσὼν τὰ ζάρια ἔβανεν τὰ ἔξι καὶ κράτειν τό ἔνα* καὶ (300) *τῆς στρατιᾶς ἰππάριν*. Οἱ ἐρμηνεῖες ποὺ πρότειναν γιὰ τὸ δίστιχο ὁ Κουκουλῆς καὶ γιὰ τὸ στ. 295 ὁ Πολίτης κι' ἐγὼ ὁ ἴδιος δὲν ἱκανοποιοῦν⁴.

Γιὰ ν' ἀρχίσουμε νὰ προχωροῦμε πρὸς τὴ λύση τῶν προβλημάτων τῆς περικοπῆς αὐτῆς—ἄν κάποτε κατορθώσουμε νὰ τὰ λύσουμε—, πιστεύω πὼς πρέπει νὰ προχωρήσουμε πολὺ μεθοδικά. Καὶ πρῶτα πρῶτα διαβάζοντας τὴν περιγραφή ἔχουμε στὴν ἀρχὴ τὴν ἐντύπωση πὼς στὴ χώρα αὐτὴ ἀρετὲς καὶ κακίες πᾶνε μαζί μαζί: ἡ πατρίδα τῶν νέων εἶναι καθρέφτης τ' οὐρανοῦ, εἰκόνα τοῦ κόσμου, κρίσις τῆς σοφίας, φεγγάρι τῆς βασιλείας, μάνα τῆς πλουσιότητος, ἀλλὰ καὶ τόπος ἄγριος

⁴ Πολίτης, ὁ.π. 557 κ. Ἴσως ἔχει δίκιο ὁ Πολίτης, ποὺ στὴ λ. *πάλιον* (δὲ *Légrand πάλιον*) ἀνακαλύπτει τὸ *rallium*=ἄμφιο ἱερατικόν. Στὴ φράση ὅμως τοῦ *κόσμου τὴν στρατιὰν* δὲν νομίζω ὅτι πρέπει νὰ ἐννοήσουμε τὴν κοσμικὴ στρατιὰ (=ἐξουσία;) ποὺ νικήθηκε τάχα ἀπὸ τὴν ἐκκλησιαστικὴν. Γιατὶ στὴν ὑπόλοιπη περιγραφή τίποτε δὲ δείχνει πὼς ἔχουμε νὰ κάνουμε μὲ θεοκρατικὴ πολιτεία.

καὶ ἀδιάβατος, σκεῦος ἀλαζονείας καὶ ἀνελικρύνειας (*τῆς ἀλαζονείας ἀγγεῖον καὶ τῆς διπλῆς τῆς γνώμης*), γεμάτη περιψιὰ καὶ θρόσος.

Κατὰ τὴ γνώμη μου μιὰ τέτοια ἀμφιπρόσωπη εἰκόνα τῆς πολιτείας πρέπει νὰ τὴν ἀποκλείσουμε κατηγορηματικά. Ἡ συνέχεια τοῦ ἔργου δὲν μπορεῖ νὰ τὴ δικαιολογήσει μὲ κανένα τρόπο. Τὸ μόνο φυσικὸ εἶναι οἱ δύο νέοι νὰ παινέσουν τὴν πατρίδα τους, γιὰ νὰ φανεῖ ἀκόμα πιὸ μεγάλο τὸ πάθημά τους, ποὺ τόσο γρήγορα τὴ στερήθηκαν μὲ τὸ θάνατό τους. Ἄλλωστε, πῶς γίνεται ὁ πατέρας τους, ποὺ *ἔφεγγε ὡς ἥλιος τὸ πουρνὸν καὶ ὡς φέγγος εἰς τὸ σκότος*, νὰ κυβερνάει σὲ μιὰ πολιτεία ἀρκετὰ ὑποπτη;

Μὲ τὴν προϋπόθεση αὐτὴ ἀποτολμῶ νὰ δώσω μιὰν ἐρμηνεῖα τῶν στ. 301 - 2 πρῶτα: ἦταν σκαμνὶ ἀντίθετο τῆς βασιλείας τῆς Ρώμης καὶ σκεῦος (*ἀγγεῖον*) ἀντίθετο τῆς ἀλαζονείας καὶ τῆς διπλογνωμίας. Οἱ γεν. *ἀλαζονείας καὶ τῆς διπλῆς τῆς γνώμης* ἀνήκουν στὸ ἐπίθετο *ἀντίθετον*, ποὺ ἐξυπακούεται καὶ ἐδῶ, ὅχι στὸ οὐσ. *ἀγγεῖον*. Μὲ δυὸ λόγια: ἡ πολιτεία εἶναι ὀρθόδοξη⁵, ἀντίθετη μὲ τὸν ἀλαζονικὸ καὶ διπρόσωπο καθολικισμό. Ἡ ἔκφραση εἶναι βέβαια στριφνὴ καὶ παρεξηγήσιμη, γιὰ τὸ σωστὸ ὅμως νόημα δὲν νομίζω πὼς χωρεῖ ἀμβολία.

Καὶ στὸ στ. 294 οἱ λ. *περιψιὰ καὶ θρόσος* πρέπει νὰ χρησιμοποιήθηκαν μὲ καλὴ σημασία. *Περιψιὰ* (< *ὑπεροψία*, ἀπὸ παρετυμολογία πρὸς τὴν *περί*. Ἡ μήπως ἀναλογικὴ ἐπίδραση ἀπὸ τὴν *περηφάνεια*;) σημαίνει ἐδῶ: (ἀντρικὴ) περηφάνεια, ἀξιοπρέπεια, ὅχι ἀλαζονεία. *Θρόσος* εἶναι γιὰ τὸν ποιητὴ μας ταυτόσημο μὲ τὸ *θάρος*. Πρβλ. στ. 9 *ἔδιωχνα μὲ θρόσος ἐλαφίνα*, 122 *κι' ἂν ἔναι θάρρος εἰς αὐτὲς καὶ ὑπεριψιὰ εἰς ἐκείνους*⁶.

Γιὰ τοὺς ἄλλους στίχους τῆς περιγραφῆς δὲν ἔχω δυστυχῶς νὰ παρατηρήσω τίποτε: μόνο γιὰ τὸν 293 θὰ ἤθελα νὰ πῶ πὼς ἀναφέρεται στὴν τοποθεσίαν τῆς πολιτείας—ἦταν τριγυρισμένη ἀπὸ δάση ἀδιάβατα—καὶ δὲν ἔχει σχέση μὲ τὴν ἠθικὴ τῆς⁷.

⁵) Ἔτσι καὶ ὁ Πολίτης 558.

⁶) 121 *Νά ἔχουν οἱ ἀρχόντισσες ἀδλές, παλάτια κα' τρικλίνους, κι' ἂν ἔναι θάρρος εἰς αὐτοὺς καὶ ὑπεριψιὰ εἰς ἐκείνους.*

Αὐτὴ εἶναι ἡ παράδοση. Ἡ ἀντίθεση ὅμως αὐτοὺς - ἐκείνους ἀπαιτεῖ δύο ὁμάδες προσώπων: ἀρχόντισσες - τρικλῖνοι. (Ἡ μήπως πρέπει νὰ γυρίσουμε στὸ στ. 114 καὶ νὰ δεχτοῦμε τὴν ἀντίθεση *νέοι* - *λυγερές*;) Ὅπως καὶ νὰ ἔχει τὸ πρῶμα, πρέπει νὰ γράψουμε αὐτὲς.

⁷) Ὁ Πολίτης 558 γυρεύοντας νὰ ταυτίσει τὴν πολιτεία αὐτὴ, ἀμφιβάλλει ἂν πρόκειται γιὰ τὴν Κωνσταντινούπολη καὶ γιὰ τὴν Κρήτη διατάζει. Κατὰ τὴ γνώμη μου πρόκειται γιὰ ἐντελῶς φανταστικὴ πολιτεία καὶ εἶναι μάταιος κόπος νὰ ζητᾶμε νὰ τὴ βροῦμε στὸ χάρτη.

Στὸ τέλος λίγες παρατηρήσεις πού δὲ χρειάζονται μεγάλη ἀνάπτυξη:
 38 Ἡ κανονικὴ σειρὰ εἶναι: καὶ ἐκάθιζα στὸ<ν> τόπον ὁποῦ ἤβλεπα τὴν μέλισσαν. Ἡ πρόταξι τῆς ἀναφορικῆς, συνδυασμένη μὲ τοὺς παρατατικούς ἐκάθιζα, ἤβλεπα, νὰ μὴν παρασύρει κανέναν στὴ γνώμη πὼς ἔχουμε ἀόριστη ἐπανάληψη στὸ παρελθόν, ὅπως π. χ. στὸ παράδειγμα: ὅπου ἔβλεπε ὁ παπᾶς κερὶ πηδοῦσε.—87 Γράφε ἀστράφτει, πέ μας, καὶ βροντᾶ (ἢ παράδοση: ἦ). — 112 λίγο φωτιά ἄς προβάλει. Φωτιά μὲ τὴ σημασία: φῶς, λυχνάρι, δαδὶ ἀναμμένο, ἀπαντᾶ σὲ πολλὰ μέρη τῆς Ἑλλάδας. Πρὸβλ. καὶ Κορν. Ἐρωτόκρ. 1, 1035 *κιὰ μιὰ φωτιά ἄς μοῦ φέρει*, 5,1452. — 174 Γράφε *κι' ἔχουν καὶ λόγον μέσα τους* (ἢ παράδοση: *λόγου*). Πρὸβλ. 70, (182). — 290 Γράφε *καὶ ποιά 'ν' πατριδα ἄς ἐρωτᾶς*... Στὸ 'ν'—πού πρέπει νὰ προφθεῖ θυρότερο (ν')—λανθάνει ὄχι μόνο τὸ εἶναι, ἀλλὰ καὶ τὸ ἄρθρο ἦ. Καὶ σήμερα π. χ. λέγεται *ποιά 'ν' μάνα σου*; (=ποιά εἶναι ἡ μάνα σου);.—471 Γράφε *εἶδα διακόνους σ' ἐκκλησιᾶς* (ἢ παράδοση: *κι' ἐκκλησιᾶς*). Τὸ νόημα: πού ὑπηρετοῦσαν ἄλλοτε σ' ἐκκλησιᾶς. (Πρὸβλ. 472 *κι' εἰς τὸν παστὸν ἀντρογυρα*, πού ἦταν, πρὶν πεθάνουν, στὸν πιστό, νιόπαντρο). Ἐκκλησιᾶς δὲν μποροῦσε νὰ ἰδεῖ ὁ ἀφηγητὴς στὴ συγκέντρωση τῶν νεκρῶν, πού ἔρχονται γιὰ νὰ τοῦ παραδώσουν γράμματα γιὰ τὸν Ἀπάνω Κόσμο.

Ἄξιοπρόσεχτη εἶναι ἡ συχνὴ σχετικὰ χρῆσις ἐνεργητικοῦ τύπου τῆς μετοχῆς σὲ ῥήματα ἀποθεϊκά: 96 *κρατῶντα ἀπὸ τὸ χέρι* (=κρατούμενα), 384 *κι' εἶπε μας ἐξενίζοντα* (=ἰπορώντας. Πρὸβλ. 18 *ἐξενίζουμαν*), 397 *ἐρχοντα*, 425 *κοίτοντα στὸ κρεβάτι μου* (ὁ ἀκόλουθος στίχος εἶναι παρενθετικὸς. Ἡ ἀπόδοσι τοῦ *κοίτοντα*=καθὼς κοιτόμουν εἶναι τὸ *ἐφάνη μου*), 457 *μὴ δύνοντα τὸ ἀποκριθῆν*. Ἐχομε νὰ κάνομε μὲ γνήσια λαϊκὴ χρῆσις (πρὸβλ. τὰ σημερινὰ *πηγαίνοντας κι' ἐρχόντας, κοιμῶντας* κτλ.), πού πῆγασε ἀπὸ τὴν ἀνάγκη τὰ ῥήματα αὐτὰ νὰ σηματοῖσουν μετοχὴ ἐνεστώτα, πού δὲν εἶχαν (οἱ μτχ. σὲ *-όμενος* εἶναι ἄχρηστες). Ἀκριβῶς τὸ ἴδιο ἔκαναν καὶ οἱ Ρωμαῖοι: *hortans, verens, fungens, partiens* κτλ. Ἡ νεοελληνικὴ γλῶσσα ἔχει τόσο λίγους συνθετικούς τύπους, πού εἶναι κρίμα πὼς οἱ λογοτέχνες μα; παραμέρισαν τὴ χρῆσις αὐτῆ, ἂν καὶ δὲν εἶχαν παρὰ ν' ἀκολουθήσουν τὸ παράδειγμα τοῦ Σολωμοῦ (*καὶ διηγώντας τα νὰ κλαῖς*) καὶ τοῦ Κάβου (*ποῖος ποτὲ τὸν ἤκουσε παραπονεῖντα*);).

I. Θ. ΚΑΚΡΙΑΔΗΣ